

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องการถ่ายโอนงานด้านสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นโดยองค์การบริหารส่วนตำบลตามแนวทางการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นโดยการถ่ายโอนงาน ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษา 1) การจัดทำแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลตามแนวทางการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยการถ่ายโอนงาน ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 2) เพื่อประเมินความรู้ ความเข้าใจ ปัญหา อุปสรรคของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและข้าราชการส่วนท้องถิ่น ในการจัดทำแผนจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวทางการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นตามแนวทางการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น 3) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในจัดทำแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมของประชาชนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540

สรุปผลการวิจัย

1. การจัดทำแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล
แผนการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลแสดงความต้องการให้มีการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยชีวภาพ การใช้สมุนไพรปราบศัตรูพืช ลดการใช้สารเคมีในเกษตรกรรมมากที่สุด ร้อยละ 38 รองลงมาเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม สำหรับปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าและแหล่งน้ำตื้นเขิน ปัญหาขาดแคลนน้ำเป็นปัญหาที่ปรากฏในแผนมากที่สุดร้อยละ 38 รองลงมาเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม โครงการ แผนงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แบ่งหมวดหมู่ได้ 2 ลักษณะ คือ โครงการและแผนงานที่มีเพียง 1 โครงการต่อองค์การบริหารส่วนตำบล 1 แห่ง และจำนวนโครงการที่มีลักษณะเดียวกันมากกว่า 1 โครงการต่อองค์การบริหารส่วนตำบล 1 แห่ง โครงการที่พบร้อยละ 100 ได้แก่ โครงการปลูกป่าตามพระราชเสาวนีย์ ซึ่งเป็นโครงการจากนโยบายรัฐบาลกลาง และการจัดทำโครงการ แผนงานทั้ง 13 แห่ง ไม่ครอบคลุมครบตามแผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2542-2549 ของกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม จำนวน 16 ด้าน ปรากฏ

เพียง 8 ด้าน คือด้านดินและการใช้ที่ดิน ป่าไม้ น้ำ มลพิษจากมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล มลพิษจากสารอันตราย สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ชุมชนและการศึกษา ประชาสัมพันธ์ โครงการ แผนงานที่ไม่ได้จัดทำ คือ ด้านมลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียง ทรัพยากรแร่ ทรัพยากรพลังงาน ทรัพยากรชายฝั่ง มลพิษของเสียอันตราย สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม เทคโนโลยี เพื่อสิ่งแวดล้อม เมื่อพิจารณาจากแผน แผนงาน โครงการด้านแหล่งน้ำมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49 ของโครงการทั้งหมด แสดงว่าองค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำแผนด้านสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ได้ในระดับปานกลาง

2. ความรู้ ความเข้าใจ ปัญหาอุปสรรคของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนตามนโยบายการถ่ายโอนงาน

2.1 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 94 ทราบบทบาท หน้าที่ของตน และทุกคนทราบวิธีการบริหารงบประมาณและการจัดทำแผนขององค์การบริหารส่วนตำบล เพราะได้ผ่านการฝึกอบรมโครงการให้ความรู้เกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลมาแล้ว สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่มีความรู้ขั้นต้นเกี่ยวกับด้านสิ่งแวดล้อม เพราะเคยผ่านการอบรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่คือ ด้านน้ำ ป่าไม้ เนื่องจากทรัพยากรเหล่านั้นส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันดังนั้น กิจกรรมสิ่งแวดล้อมที่ทำในรอบ 1 ปี มากที่สุดคือกิจกรรมเกี่ยวกับด้านน้ำ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 61 เคยผ่านการฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม พบข้อมูลที่น่าสนใจคือ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลคิดว่าปัญหาด้านยาเสพติดเป็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งอยู่นอกเหนือจากข้อสมมติฐานที่ผู้วิจัยวางไว้ ในด้านการแสดงความคิดเห็นด้านสิ่งแวดล้อมต่อที่ประชุม สมาชิกทุกคนเคยนำเสนอ ปัญหาที่น่าเสนอมากที่สุดร้อยละ 31 เรื่องถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ รองลงมาเป็นเรื่องน้ำ สำหรับความคิดเห็นด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ร้อยละ 33 คิดว่าควรให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบริหารจัดการเอง รองลงมาร้อยละ 30 ควรให้ประชาชนบริหารจัดการ ด้านการพิจารณางบประมาณ ร้อยละ 36 เห็นว่าควรพิจารณาจากงบประมาณที่มีอยู่ รองลงมาพิจารณาจากความรุนแรงของปัญหา สำหรับความคิดเห็นด้านความพร้อมการถ่ายโอนงาน ร้อยละ 67 แสดงความคิดเห็นด้านงบประมาณว่าไม่มีความพร้อมมากที่สุด เมื่อพิจารณาจากข้อมูลแล้วแสดงให้เห็นว่า

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล พิจารณางบประมาณเป็นลำดับแรกในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล

2.2 ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลทุกคน เคยผ่านการฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อมและการจัดทำแผนพัฒนาตำบล การแสดงความคิดเห็นด้านความพร้อมการถ่ายโอนงานด้านสิ่งแวดล้อมสู่ท้องถิ่น ร้อยละ 38 เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ที่ทำได้จริงตาม กฎหมาย ร้อยละ 33 เห็นว่ามีความพร้อมด้านทรัพยากรในท้องถิ่นและการประสานงานกับหน่วยงานอื่น สำหรับด้านงบประมาณมีความพร้อมน้อยที่สุด ร้อยละ 64 คิดว่าในด้านเทคโนโลยีไม่มีความพร้อมเลย สำหรับประเด็นพิจารณาการจัดทำแผนของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 85 พิจารณาจากงบประมาณ เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับจัดสรรในปัจจุบันมีน้อย แผนงานโครงการส่วนใหญ่จัดทำในด้านโครงสร้างพื้นฐานทำให้งบประมาณเหลือน้อย ในขณะที่ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมยังไม่มีความชัดเจนและรุนแรงมากในความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และการจัดทำแผนด้านสิ่งแวดล้อมก็จัดทำภายใต้ระเบียบ ข้อบังคับ กรอบการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของอำเภอ จังหวัด ด้านที่ไม่มีความพร้อมสูงสุดคือด้านเทคโนโลยี จึงทราบตามวัตถุประสงค์ในข้อ 2 ของการวิจัย

สำหรับแนวโน้มทิศทางการจัดการสิ่งแวดล้อมในองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมจะเพิ่มขึ้น เนื่องจากทรัพยากรถูกทำลายจากการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การก่อสร้างถนนและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งในสามเห็นว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมจะลดลง เนื่องจากมีการจัดทำแผนการใช้ทรัพยากรที่ชัดเจนและการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และมองเห็นว่าสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีบทบาทเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากนโยบายการถ่ายโอนงานด้านสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน

3. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อม ของประชาชนกลุ่มผู้นำชุมชน ที่เป็นตัวแทนประชาชน มีความสัมพันธ์กับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในระดับดีถึงดีมาก ร้อยละ 68 และร้อยละ 75 ทราบว่าสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นตัวแทนเข้าไปบริหารงานสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ ไม่เคยสอบถามความคิดเห็นด้านสิ่งแวดล้อมและมีประชาชนเพียงครั้งหนึ่งที่เคยเสนอความคิดเห็นและรู้จักแผนพัฒนาหมู่บ้าน ตำบล ส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ไม่เคยเข้าร่วมประชุมในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน/ตำบล แต่ส่วนใหญ่

มีความรู้ขั้นต้นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เพราะเคยผ่านการอบรมด้านสิ่งแวดล้อมในประเภทต่าง ๆ มาแล้ว กิจกรรมที่ทำในรอบ 1 ปีคือด้านน้ำมากที่สุด สำหรับข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมเป็นการตอบคำถามแบบปลายเปิด มีผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 69 แสดงให้เห็นว่าประชาชนให้ความสนใจในสิ่งแวดล้อมมาก เป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อ 3

อภิปรายผล

ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งผลการศึกษาออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ศึกษาจากเอกสารการจัดทำแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ตอนที่ 2 ศึกษาข้อมูลจากบุคคล 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ผู้นำชุมชน กลุ่มที่ 2 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มที่ 3 ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

การจัดทำแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล แสดงความต้องการให้มีการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยชีวภาพ ลดการใช้สารเคมี ใช้สมุนไพรปราบศัตรูพืช เนื่องจากประชาชนในพื้นที่อำเภอพานประกอบอาชีพด้านการเกษตรเป็นหลักจึงเห็นปัญหาที่กระทบต่อวิถีชีวิตมากกว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านอื่น ๆ แต่แผนงานโครงการด้านสิ่งแวดล้อมของแผนพัฒนาตำบล ให้ความสำคัญกิจกรรมโครงสร้างด้านแหล่งน้ำ ไม่ได้นำความต้องการและปัญหาที่มีอยู่มาพิจารณาแก้ไข และแผนงาน โครงการที่ปรากฏมีเพียง 8 ด้าน จากแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่มี 16 ด้าน

หลักการพิจารณาแผนงาน โครงการ และการทำกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่แตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมของชุมชนเอง แสดงถึงความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันของผู้มีหน้าที่จัดทำแผน สอดคล้องกับแนวความคิด ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520) ว่าความรู้นี้หมายถึง ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้รับจากประสบการณ์ การค้นคว้า การสังเกต และมีการสะสมไว้ สามารถจำได้โดยอาศัยความสามารถและทักษะทางสติปัญญา นำมาเชื่อมโยงจัดแบบทางความคิดของตนใหม่ได้ และองค์การบริหารส่วนตำบล ยังไม่มีบทบาทในการจัดทำโครงการตามแผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมมากนัก เนื่องจากนโยบายการถ่ายโอนงานให้ท้องถิ่นเป็นเรื่องใหม่สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล ในอนาคตคาดว่าองค์การบริหารส่วน

ตำบลจะมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นและสามารถจัดทำโครงการ แผนงาน ตามแผนการจัดการ คุณภาพสิ่งแวดล้อมได้ แต่อาจยังมีปัญหาทางด้านความพร้อมและศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ ซึ่งยังไม่มีขีดความสามารถไปดำเนินการได้เต็มที่ ในด้านโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล กำหนดให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ในการจัดทำแผนจัดการสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ความรู้ ความเข้าใจ จึงมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการจัดทำแผนด้านสิ่งแวดล้อม สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลร้อยละ 88 สามารถบอกได้ว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทหน้าที่และมีความสัมพันธ์กับองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างไร ร้อยละ 82 มีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล สำหรับในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สมาชิกส่วนใหญ่เข้าใจความหมายของสิ่งแวดล้อมและสภาพปัญหาพร้อมทั้งการเสนอข้อคิดเห็น ปัญหาต่อองค์การบริหารส่วนตำบล สอดคล้องกับผลการวิจัยของชูชาติ กีฬาแปง (2539) พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับที่ดีมาก และมีความพึงพอใจเป็นอย่างมาก ต่อเป้าหมายขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้งในด้านการเมืองและการบริหาร ในส่วนของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลประเด็นที่ให้ความสนใจพิจารณามากที่สุดในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม คือด้านงบประมาณ เนื่องจากในปัจจุบันการบริหารงบประมาณ ต้องรอเงินงบประมาณจากหมวดเงินอุดหนุนจากรัฐบาล ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมใดได้ก่อนได้รับจัดสรรงบประมาณ ถึงแม้ว่าจะมีแผนงานโครงการบรรจุไว้ในแผนพัฒนาตำบลแล้วก็ตาม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของวัฒนา คำฤทธิ์ (2540) พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็ก ที่มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ของบ้านเมือง ที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ยังมีข้อวิตกกังวลในเรื่องความรู้ ความเข้าใจของผู้นำท้องถิ่น และฝ่ายราชการซึ่งกำกับดูแลและรับผิดชอบโดยตรงต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น และการจัดทำแผนด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 13 แห่งก็ไม่ครอบคลุมตามหลักการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ของกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ปี 2542-2549 และไม่ตรงกับแนวคิดของธเนศวร์ เจริญเมือง (2540) ที่ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจไว้ว่า หมายถึงระบบการบริหารประเทศที่เปิดโอกาสท้องถิ่นต่างๆ มีอำนาจในการจัดการกิจกรรมหลายๆ ด้านของตนเอง ไม่ใช่ปล่อยให้รัฐบาลกลางรวมศูนย์อำนาจจัดการกิจกรรมแทนทุกอย่างของท้องถิ่น กิจกรรมท้องถิ่นมี

สิทธิจัดการดูแลได้แก่ ระบบสาธารณสุขภาคการศึกษา ศิลปวัฒนธรรม การดูแลชีวิต และ ทรัพย์สิน และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมส่วนกิจการใหญ่ ๆ สองอย่างที่รัฐบาลควบคุมได้ เด็ดขาดคือ การทหารและการต่างประเทศ

ในด้านความพร้อมและความเหมาะสมตามนโยบายการถ่ายโอนงานสู่ท้องถิ่น จาก แผนพัฒนาตำบล พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำแผนตามกรอบการจัดทำแผนอำเภอ จังหวัดไม่ได้นำสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ที่กำหนดเป็นแผนงานหรือโครงการ มีการ พิจารณาแผนงาน โครงการจากองค์ประกอบด้านงบประมาณเพียงด้านเดียว และประเภท กิจกรรมไม่ครอบคลุมตามหลักการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ของกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม แสดงให้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบล ขาดความรู้ หรือความ พร้อมในการรับโอนงาน ตามนโยบายการถ่ายโอนงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2541) ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ยังขาดความพร้อม ด้านเทคโนโลยีและวิธีการบริหารจัดการ เพราะมีข้อจำกัดที่องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ ยังประสบอยู่ อันได้แก่ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ขาดแคลนงบประมาณ และขาดแคลนอุปกรณ์ในการจัดการ และขาดแผนงานที่ชัดเจนในการบริหารจัดการเหล่านี้จัด เป็นจุดอ่อนสำคัญในการบริหารจัดการทำให้ไม่สามารถนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการ จัดการสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสมคิด รัตนวงศ์ไชย (2541) พบว่าคณะ กรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลยังขาดความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนการใช้อำนาจ หน้าที่ในการคุ้มครองดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และยังขัดแย้งกับหลักการ จัดทำแผนตามพระราชบัญญัติพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2521 ได้ให้ความ หมายของแผนงานไว้ว่า หมายถึงระบบการประสานโครงการที่เกี่ยวข้องตั้งแต่สองโครงการขึ้นไป ให้มีขั้นตอนการดำเนินงานที่สอดคล้องสัมพันธ์กันอันที่จะบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ที่ต้องการ จึงแสดงให้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่มีความพร้อมรองรับการถ่ายโอน งานสู่ท้องถิ่น แต่กฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ยังได้กระจายอำนาจให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วน ร่วม ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน จากผลการวิจัย พบ ว่าผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในลักษณะต่างๆ ในระดับดี มากกว่าครึ่งรู้จักแผนพัฒนาหมู่บ้าน ตำบล แต่ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมประชุมจัด ทำแผน และร้อยละ 60 ไม่เคยเสนอความคิดเห็นหรือได้รับการสอบถามความคิดเห็นด้าน

สิ่งแวดล้อมต่อสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จึงเป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินงานการจัดทำแผนด้านสิ่งแวดล้อมที่คนบางส่วนไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการจัดทำแผน จึงไม่สอดคล้องกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มีพระราชบัญญัติให้มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นของตนเอง ตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของ อคิน รพีพัฒน์ (2539) ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้นำทุกอย่าง ไม่ใช่ที่เรากำหนดไปแล้วให้ประชาชนเข้ามาร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทุกอย่างต้องเป็นเรื่องของประชาชนคิดขึ้นมาเอง และสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมของสหประชาชาติ (United Nations Research Institute for Social Development) ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา คือ การเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้น และมีพลังของประชาชนในด้านต่างๆ ได้แก่ ในกระบวนการตัดสินใจเพื่อกำหนดนโยบายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและในการปฏิบัติตามแผนหรือโครงการต่าง ๆ โดยสมัครใจ หนึ่ง ความสัมพันธ์ของผู้นำชุมชนกับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลไม่แสดงให้เห็นว่า มีความสัมพันธ์ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมแต่อย่างใด และปัญหาอีกประการหนึ่งในการมีส่วนร่วมคือ การชี้แนะหรือครอบงำโดยบุคคลจำนวนน้อย ซึ่งบางครั้งไม่ได้เป็นตัวแทนของประชาชน ทำให้แผนงาน โครงการไม่ได้เป็นไปตามความต้องการของคนส่วนใหญ่หรือสภาพปัญหาที่แท้จริง

จากการศึกษาการถ่ายโอนงานด้านสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นโดยองค์การบริหารส่วนตำบล แสดงให้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ยังขาดความพร้อม ตามนโยบายการถ่ายโอนงานในหลายด้าน เช่น การขาดแคลนงบประมาณ การขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ การขาดการบริหารจัดการ การขาดแผนงาน โครงการที่ชัดเจน การขาดเทคโนโลยี และที่สำคัญคือการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่อย่างไรก็ตาม องค์การบริหารส่วนตำบลยังมีโอกาสในการพัฒนาศักยภาพ เนื่องจากมีข้อบังคับกฎหมายในการกระจายอำนาจการบริหารจัดการและการงบประมาณ และการตื่นตัวด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชน มีความอิสระในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล จะช่วยกระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่มใหม่ขึ้นในองค์กร เป็นการเพิ่มศักยภาพอีกทางหนึ่ง ในด้านความพร้อมของแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่สามารถนำเงื่อนไขระยะเวลาการถ่ายโอนงาน มาเป็นตัวกำหนดได้ ต้องใช้เกณฑ์การพิจารณาที่แตกต่างกันไป เช่น เกณฑ์ประสิทธิผล เกณฑ์ปัญหาและพื้นที่ เกณฑ์

ความเต็มใจที่จะร่วม เกณฑ์ความสามารถและความพร้อม สำหรับด้านความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่งก็ไม่มีเงื่อนไขคงที่ สามารถปรับได้ตามหลักการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเอง

ข้อเสนอแนะ

1. เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่องค์การบริหารส่วนตำบลและชุมชนท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงโดยให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือบุคคลในท้องถิ่นที่มีความรู้ความเข้าใจ ในสภาพปัญหาและเห็นประโยชน์ของการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยปราศจากการชี้นำหรือครอบงำโดยบุคคลอื่น รวมถึงการให้ความสำคัญวิธีการจัดการการมีส่วนร่วมและมีการทำแผนอย่างเป็นระบบโดยการเลือกใช้กระบวนการที่เหมาะสมกับชุมชน
2. การเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะกลุ่มแกนนำที่มีหน้าที่ในการวางแผนให้มีความรู้โดยตรงด้านสิ่งแวดล้อม การปรับปรุงโครงสร้างด้านงบประมาณให้เหมาะสมในแต่ละชุมชนและจะต้องมีวิธีการควบคุมและติดตามการใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์มากที่สุด รวมถึงการจัดตั้งกองทุนสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น
3. การสนับสนุนให้มีการประสานงานกับองค์กรอื่น โดยการทำกรอบนโยบายและแผนของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาร่วมกับสภาพปัญหาและความต้องการในชุมชน เพื่อให้สนับสนุนซึ่งกันและกันและหลีกเลี่ยงการขัดแย้งหรือซ้ำซ้อนในการนำแผนปฏิบัติ
4. ปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่ล้าสมัย และเป็นอุปสรรคต่อการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลรับผิดชอบในส่วนแผนงานบางอย่างที่ไม่สามารถปฏิบัติได้จริง เนื่องจากข้อกฎหมายบังคับไว้ ควรให้มีการปรับปรุงข้อกฎหมายที่เกิดผลกระทบแก่ชุมชนท้องถิ่นและเอื้อประโยชน์แก่กลุ่มนายทุน ให้องค์การบริหารส่วนตำบลออกข้อบังคับเพื่อสนับสนุนการจัดการทรัพยากรเอง
5. การติดตามตรวจสอบและประเมินผล ควรจัดให้มีระบบติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลตามแผนการจัดการคุณภาพและสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยจะต้องติดตามทั้งสถานการณ์ การดำเนินงานและผลการดำเนินงาน โดยมีตัวชี้วัดที่เหมาะสมโดยจะ

ต้องมีการรับฟังความคิดเห็นข้อเสนอแนะของผู้ปฏิบัติงาน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีการนำผลการติดตามตรวจสอบและประเมินผลไปใช้ประโยชน์ในการปรับแผนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ คีศึกษาวิจัยในด้านการจัดทำแผนด้านสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 13 แห่ง ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำแผนด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวทางการถ่ายโอนงานด้านสิ่งแวดล้อมสู่ท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร และจะเป็นไปในทิศทางใด ภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ให้กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยผ่านกระบวนการวางแผน ประเด็นที่มีความสัมพันธ์ต่อการถ่ายโอนงานสู่ท้องถิ่น น่าจะทำการศึกษาวิจัยในส่วนของกรทบทวนบทบาทและวิเคราะห์ภารกิจ กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ จัดการสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่น เนื่องจากการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและแต่ละหน่วยงานจะแยกกันดำเนินการ กฎหมายที่หลากหลายและซ้ำซ้อน ส่งผลให้เกิดปัญหาในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะในเรื่องเอกภาพในการบริหาร เพื่อที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะสามารถบริหารงานได้ด้วยตนเอง